

Konsulent Richard de Visser, t.v., har gravet en plante af sået bøg op i Johansens Planteskole, hvor der er tilført kompost i bedet dels før såning, dels efter såning - sammenlignet med en kontrolparcel uden kompost. På en demodag vurderer deltagerne, om de kan se forskel på behandlingerne. Forrest i billedet t.h. planteskolens direktør og indehaver Peter Ladegaard Jensen.

Klogere på kompost

På en demodag blev der talt om, hvordan komposten af have- og parkaffald kan skabe liv i jorden. Komposten skal produceres rigtigt og indeholde en stor og divers bestand af mikroorganismer

✎ Annemarie Bisgaard

Kompost er ikke noget nyt, men alligevel er der mange spørgsmål, som mangler svar. Disse forsøger en række deltagere i et EU-projekt at finde. Fra Danmark deltager AU Aarhus, Klintholm I/S og HortiAdvice i projektet, hvor det blandt andet handler om at blive klogere på kompostens kvalitet, egenskaber og effekter på specialafgrøder som frilandsgrønsager og planteskolekulturer. Nogle af de spørgsmål, der skal afdækkes, er blandt andet, om kompost kan forbedre planternes rodudvikling og dermed give både et bedre slutprodukt og udbytte, om plantesundheden kan øges, og om man kan gardere sig mod ukrudt og sygdomme overført med komposten.

Konsulent Julie Schou Christiansen viser, hvordan en karsetest kan afsløre, om komposten er færdigmodnet. Karse er følsom over for gasser, som råkompost kan afgive. Der sammenlignes med karse sået i pottemuld.

Forsøg i bøg og salat

Som en del af projektet har HortiAdvice gennemført demonstration med kompost i en kultur dels med sået bøg i en planteskole, dels i en kultur med udplantet hjertesalat hos en grønsagsproducent. På en demodag om kompost hos Johansens Planteskole i Børkop kunne interesserede se demonstrationsparcellerne med bøg. 15 deltagere var med, flest planteskolefolk men også to medarbejdere fra Miljøstyrelsen, der beskæftiger sig med kompostering blandt andet i relation til udledning af CO₂.

- Der er tilført 10 og 50 tons kompost pr. hektar sammenlignet med en kontrolparcel uden kompost. Det gælder både i forsøgene med bøg her på Johansens Planteskole og også hos en midtjysk salatproducent, fortalte konsulent Julie Schou Christiansen, HortiAdvice, der sammen med sin kollega Richard de Visser har ansvaret for demonstrationerne.

Stil krav til komposten

Komposten kommer fra affaldsselskabet Klintholm, som har produceret komposten ud fra en anbefaling fra HortiAdvice.

- Hvis I aftager kompost, er det vigtigt, at I har kendskab til, hvordan komposten er produceret, så I kan stille krav til den. Komposten har værdi for jorden, hvis den er fyldt med nyttige mikroorganismer, sagde Julie Schou Christiansen til demodagens deltagere og nævnte, at det meste kompost af have- og parkaffald typisk blot er knust og sorteret og lagt til side i en bunke, indtil den bliver afhentet. Der er ikke nødvendigvis tænkt over iltforholdene i bunken, om temperaturen har været højt nok oppe i løbet af processen, eller om mikrolivet har gode betingelser.

Komposteringsmetoden

Klintholm i Hesselager på Østfyn har som de fleste andre i årevis produceret kompost helt traditionelt ved blot at knuse og sortere have- og parkaffald. - Men efter vi kom i dialog med Aarhus Universitet og HortiAdvice, hvor vi blev opfordret til at gå ind i arbejdet med at producere en højværdikompost, har vi ændret komposteringsmetode. Kompo-

sten produceres nu ud fra HortiAdvice's komposteringsanbefaling, fortalte direktør Martin Johansen, Klintholm. Ifølge vejledningen skal komposten nå op på 55 grader i to uger eller 65 grader i én uge for at sikre, at patogener og ukrudtsfrø er tilintetgjort.

- Det betyder, at vi laver en milekompostering, hvor vi med en gummiged vender stakken tre gange i komposteringsperioden, så det yderste af stakken flere gange bliver blandet ind i den varme proces. Vi passer på ikke at køre i kompoststakken, så vi sikrer, at der er masser af ilt til stede til at gennemføre komposteringen. Efter komposteringen kører vi komposten over et 20 mm sold, og de store træfraktioner sælger vi til biobrændsel, mens den tilbageværende kompost lægges til eftermodning, forklarede Martin Johansen, der stadig har en udfordring med at holde kompoststakken tilstrækkelig fugtig - en vigtig faktor af hensyn til mikroorganismene.

Mikroorganismer

Ud over kompostens evne til at holde på jordens fugtighed, skabe struktur i jorden og være en buffer for næringsstoffer har den også betydning for mikrobiologien i jorden.

- Nogle jorde bliver dyrket så hårdt, at mikrobiologien ikke har det godt. Det ser vi blandt andet hos producenter

Direktør Martin Johansen, Klintholm I/S, fortalte på demodagen, om hvordan affaldsselskabet producerer kompost af have- og parkaffald efter en komposteringsvejledning.

Forsøgsparceller med 0, 10 og 50 tons pr. hektar kompost, der dels er nedmuldet før såning af bøg, dels lagt lige oven på frøet efter såning. To gentagelser.

af frilandsgrønsager. Her kan kompost formentlig være med til at forbedre de kemiske, fysiske og biologiske tilstande, så jordens liv af gavnlige bakterier, svampe, nematoder og protozoer understøttes. Derved kan plantevæksten blive bedre, og patogenerne mindre aggressive, sagde Richard de Visser og nævnte, at Fusarium i løg er et eksempel på en skadelig svamp, der er følsom over for konkurrence fra nyttige mikroorganismer.

- Fra pottforsøg i væksthuse ved vi også, at kompost kan reducere angreb af alvorlige skadegørere som Rhizoctonia, Verticillium og Pythium. Den effekt vil vi gerne se, om vi også kan opnå i frilands-

Lars Strarup, Møllegårdens Planteskole ser efter mycorrhiza på rødderne af de nyopgravede bølgeplanter, der er dyrket med kompost.

Færdigmodnet kompost fra Klintholm I/S produceret efter anbefalingen fra HortiAdvice. Den har ensartet, mørk farve, ensartet struktur og er uden lugt.

salat dyrket i et trængt sædskifte, forklarede Richard de Visser, der i år har set på virkningen af tilførsel af 0, 10 og 50 tons kompost før dyrkning af hjertesalat.

- Komposten er kun tilført et enkelt år, og desværre har vi ikke fundet forskel på hverken sygdomstryk eller rodvækst. Det vil sandsynligvis være anderledes, hvis komposten tilføres flere år i træk, som man normalt anbefaler for at genopbygge jorden. Mikroorganismene skal have noget at leve af, så mikrobiologien vedligeholdes. Det er vigtigt at anvende en kompost med et godt mikroliv, sagde Richard de Visser. ■

Interreg
Öresund-Kattegat-Skagerrak
European Regional Development Fund

Projektet SoilCom er et Interreg projekt støttet af the North Sea Programme of the European Regional Development Fund of the European Union samt medfinansieret af Promilleafgiftsfonden for frugtavl og gartneribrug.

Promilleafgiftsfonden
for frugtavl og gartneribrug

Samarbejde om kompost

- SoilCom er et EU-projekt om kompost.
- Deltagende lande er Danmark, Belgien, Holland, Tyskland og Storbritannien.
- Viden og erfaring om kompost anvendt i gartnerier på friland skal give nye aspekter for brugen.